

TÜRKİYE’NİN EGE’DEKİ GRİ ADALAR YAKLAŞIMININ HUKUKİ ALTYAPISI

Dr. E. Amiral Ergun MENGİⁱ

Giriş

Ege’de aidiyeti tartışmalı coğrafi formasyonlar ilk olarak 1936 yılında İçişleri Bakanı Sn. Şükrü Kaya tarafından ortaya atılmış ve TBMM gündemine getirilmiştirⁱⁱ. Yine benzer şekilde 1991 yılında PASOK Lideri Papandreou Yunanistan Cumhurbaşkanı’na yazdığı mektupta, Türkiye’nin Ege’de bazı adaların egemenliği konularını gündeme getirebileceğini belirtmiştirⁱⁱⁱ. Ancak, Figen Akad isimli Türk ticaret gemisinin, **25 Aralık 1995 tarihinde Bodrum’un 3.8 mil uzağında Kardak Kayalıklarında karaya oturmasıyla** coğrafi formasyonlar konusundaki anlaşmazlık, Ege’de egemenlik ihtilaflarına resmi bir nitelik kazandırmıştır^{iv}. Aidiyeti belirsiz Ege Adaları milli egemenlik hakları ve Ege’deki ulusal çıkarlarımız bakımından doğrudan ve hayati önemi sahiptir.

Ege Adalarının hukuki statüsünü belirleyen uluslararası antlaşmalar; Fatih Sultan Mehmet döneminde, önce Sisam ve Bozcaada’yı, ardından Semadirek, İmroz ve Taşoz adalarını, daha sonra da Limni (1456), Midilli (1462) ve Eğriboz (1470) ve bilahare Girit (1669) adaları Cenevizliler, Venedikliler ve Malta Şövalyelerinden alınarak Osmanlı hakimiyetine sokulmuştur. Adalarının Osmanlı’dan koparılışı ise aşağıdaki sırayı takip etmiştir. Yunanistan’ın 1830’de bağımsızlığını kazanmasıyla Ege’nin batısında yer alan Kuzey Sporad ve Kiklat Adaları, Yunanistan’a bırakılmıştır. Trablusgarp Harbi sırasında Menteşe Adaları (16 ada) İtalya ve Balkan Harpleri (1912-1913) sırasında Taşoz, Semadirek, Gökçeada, Bozcaada, Limni, Bozbaba, Sakız, İpsara, Sisam ve Ahikerya Adaları Yunanistan tarafından işgal edilmiştir.

Osmanlı Devleti, Balkan Savaşları sonrasında imzalanan 30 Mayıs 1913 tarihli **Londra Antlaşması**^v ve 14 Kasım 1913 tarihli **Atina Antlaşması** ile Girit Adası üzerindeki haklarından vazgeçmiş^{vi} ve 03 Şubat 1914 tarihli **Altı Büyük Devlet Kararıyla**, Gökçeada, Bozcaada, Tavşan adaları ve Meis Adası Osmanlı İmparatorluğu’na geri verilmiş ve o tarihte işgal altında bulunan Ege adalarının Yunanistan’a devredilmesi kararlaştırılmıştır.

1914 tarihinde devredilen bu adalar Türkiye'nin Kuruluş Antlaşması olan **Lozan Barış Antlaşmasının** (1923) 6, 12^{vii}, 15 ve 16^{viii}'ncı maddelerine de yukarıda bahsedilen Antlaşmalar ve Altı Büyük Devlet Kararına referans verilerek dahil edilmiştir.

10 Şubat 1947 tarihli **Paris Barış Antlaşması'nın 14/1. Maddesi** gereğince^{ix}, İtalya **ismen** sayılan Stampalia (Astropalia), Rhodes (Rhodos), Calki (Kharki), Scarpanto, Casos (Casso), Piscopis (Tilos), Misiros (Nisyros), Calimnos (Kalymnos), Leros, Patmos, Lipsos (Lipso), Simi (Symi), Cos (Kos) ve Castellorizo, ile bu adaların civarındaki, adacık ve kayalıkları Yunanistan'a devretmiştir.

Türkiye, egemenlik devrinin ancak çok açık belirtilen **sınır çizgisi-taşları (Lozan Md.9,10,11)^x**, **adaların ise ismen yazılarak yapılabileceğini** belirtmekte ve Lozan ve Paris Antlaşmalarının da bu şekilde yaptığını ifade etmektedir. Ege'de Osmanlı/Türk hâkimiyetinden çıkan ve Yunanistan ve İtalya'ya devredilen adaların **ismen** sayıldığını, ismi sayılamayan ada, adacık ve kayalıkların ise **açıkça tarif edilerek tanımlandığını** ifade etmektedir (Lozan Md.6, 12 ve 16.). Ancak Lozan'da egemenliği ismen sayılarak devredilen ada, adacık ve kayalıkların dışında 152'den fazla ada, adacık ve kayalığın egemenliğinin tartışmalı olduğunu, bunların anlaşmalarla Yunanistan'a devredilmediğini iddia etmektedir.

Türkiye, Ege'de Lozan ile Paris Antlaşmalarında egemenlik devrine konu olmayan ada, adacık ve kayalıklar hakkında, **Lozan Antlaşması Md.16'da belirtilen uluslararası bir çalışmanın bugüne kadar yapılmadığını** ve bu ada ve adacıkların egemenliklerinin, bu nedenle, belirsiz olduğunu ifade etmektedir.

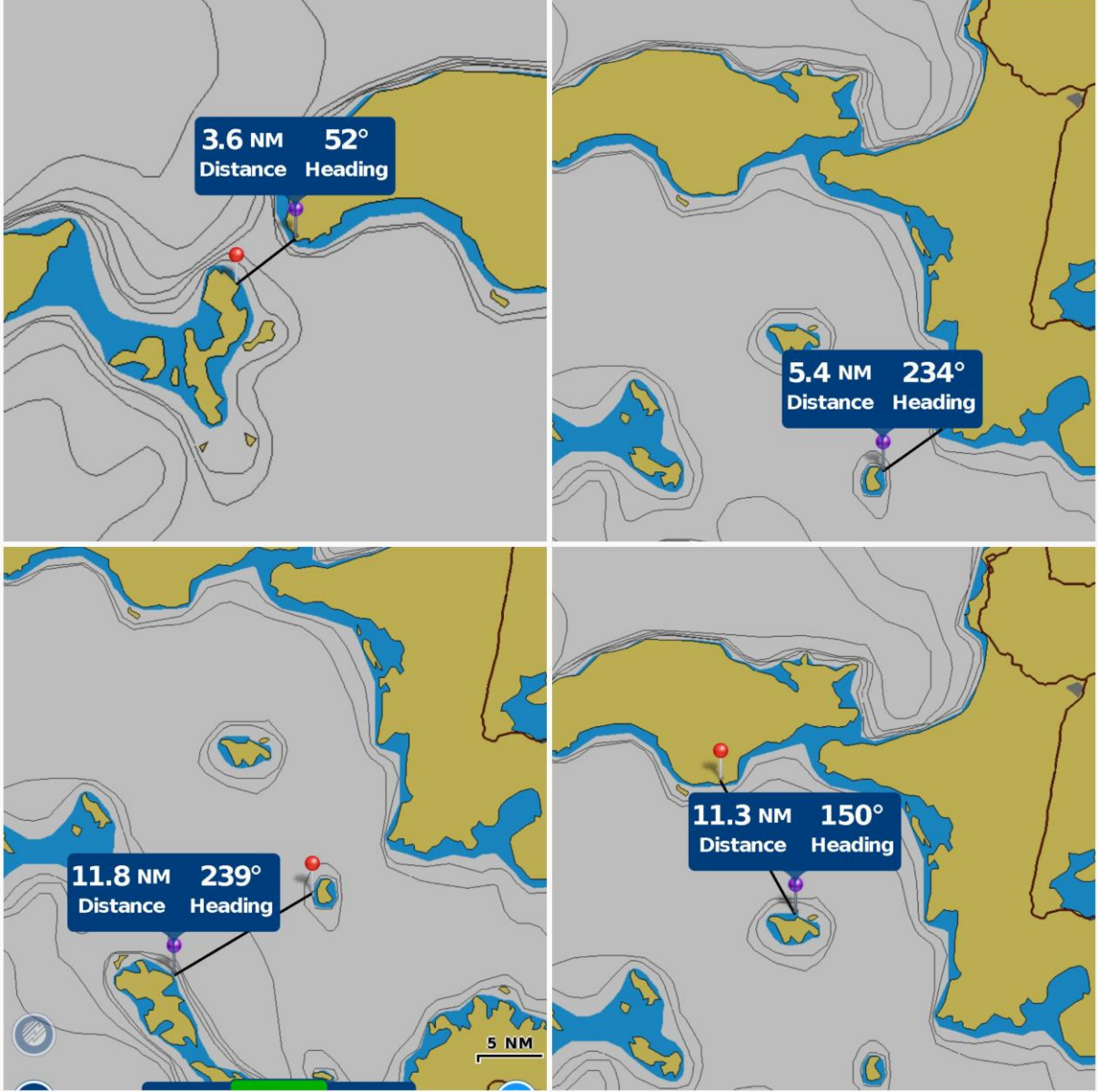
Yunanistan ise, 1923 Lozan ve 1947 Paris Barış Antlaşmalarının, Ege'deki ada, adacık ve kayalıkların egemenliği konusunda hiçbir boşluk ve eksiklik içermediğini ve bu bölgede statüsü belli olmayan ada, adacık ve kayalığın mevcut olmadığını iddia etmektedir.

Lozan Antlaşmasının 12. Maddesinde^{xi}, Türkiye'nin egemenliğini devrettiği adalar ismen anılarak, bir kısmı da Altı Büyük Devlet Kararına atıfta bulunularak belirtilmiştir. Semadirek, Limni, Midilli, Sakız, Sisam ve Ahikerya **ismen** sayılarak; Taşoz, Bozbaba ve İpsara ise Altı Büyük Devlet Kararına referans yapılarak **Yunanistan'a** verilmiştir^{xii}. Bunların dışında Gökçeada, Bozcaada ve Tavşan adaları üzerlerindeki Türk egemenliği ise bu maddede yine **ismen** belirtilerek teyit edilmiştir.

Lozan Antlaşmasının 15. Maddesinde^{xiii} Batnoz, Lipso, Leryoz, Kilimli, İstanköy, İncirli, Sömbeki, İlyaki, Herke, Rodos, Kerpe, Çoban Adası ve İstanbulya şeklinde **ismen** sayılan 13 ada ve bu adalara bağlı adacıklar ile Meis Adası'nın egemenliği **İtalya'ya** devredilmiştir.

Egemenliği **ismen sayılmadan devredilecek** adalarla ilgili olarak düzenleme, **Lozan Antlaşmasının 6. ve 12. Maddelerinde ele alınmıştır. 6.Maddesinde^{xiv} “İşbu antlaşmada aykırı bir hüküm bulunmadıkça, sahil devletinin kıyısına 3 milden daha yakın bulunan ada ve adacıkları içine alacağına”** ve Md.12'deki “...İşbu Antlaşmada aykırı bir hüküm bulunmadıkça, **Asya kıyısından üç deniz milinden az uzaklıkta bulunan adaların Türk**

egemenliğinde kalacağına” ilişkin hükümleri Anadolu kıyısı ile Yunanistan ve İtalya’ya bırakılan adaların 3 mili içinde kalan ada-adacık ve kayalıkların bu üç devlete ait olacağını açıkça belirtmektedir. Ancak, İsmen sayılmayan ve devredilen adaların 3 mili içinde olmayan adaların egemenliği kimseye devredilmemiştir.

Bu maddeler, **egemenlik devrinin ancak isim verilerek olabileceği** şeklindeki Türk tezini tamamen desteklemekte ve “isimleri yazılamayan kıyıda 3 deniz mili uzaklığındaki çok sayıda ada/adacık ve kayalıkların egemenliğini coğrafi şekilde **tarif ederek**, Yunanistan, İtalya ve Türkiye’ye bırakmaktadır.

II. Dünya Savaşı Sonunda yapılan **Paris Barış Antlaşmasının** (10 Şubat 1947) **14/1. Maddesinde**^{xv}; “İtalya, **burada ismen** sayılan Stampalia (Astropalia), Rhodes (Rhodos), Calki (Kharki), Scarpanto, Casos (Casso), Piscopis (Tilos), Misiros (Nisyros), Calimnos (Kalymnos), Leros, Patmos, Lipsos (Lipso), Simi (Symi), Cos (Kos) ve Castellorizo, ile bu **adaların civarındaki, adacık ve kayalıkları Yunanistan’a** devretmiştir”. Diğer bir antlaşma ile 29 Mart 1964’te **İngiltere**, Çuha ve Küçük Çuha Adalarını **Yunanistan’a** devretmiştir.

Paris Antlaşmasının 14/1 maddesinin başında yer alan “**burada ismen sayılan...adalar**” ibaresi, adaların egemenliğinin ancak isimleri sayılarak yapılabileceği konusundaki **Türk tezini açıkça desteklemektedir.**

Diğer taraftan, Türkiye bu tartışmalarda Yunanistan’ın da çok önem verdiği 16. Maddenin^{xvi} iyi incelemesi gerektiğini ifade etmektedir. Md.16’da özet olarak, “Türkiye, **işbu Anlaşma’da...egemenliği tanınmış adalardan başka** bütün öteki adalar üzerindeki her türlü haklarından ve sıfatlarından **vazgeçmiş** olduğunu bildirir; ... bu adaların geleceği, **saptanmış** ya da ilgili tarafların katılımıyla **saptanacaktır**” hükmü yer almaktadır.

Bu madde, Türkiye’nin Lozan’da isimleri sayılan adalar dışında Osmanlı’dan gelen tüm adalardaki haklarından vazgeçtiği teyit etmektedir. Ancak, bu maddede yer alan “**saptanmıştır**” ibaresi bizatihi Lozan dahil o güne kadar yapılan uluslararası antlaşmalardaki devirleri, “**saptanacaktır**” ibaresi ise, egemenlik devri yapılmayan ada ve toprak parçaları için daha sonra yapılacak uluslararası antlaşmalara, düzenlemelere referans yapmaktadır.

Türkiye; 1923’den beri egemenliği ismen belirtilerek devredilmeyen ve 3 deniz mili mesafede kalarak devredilenlerin haricindeki 152 ada/adacık ve kayalığın egemenliğinin **saptanacağı** uluslararası konferansı/anlaşmayı halen beklemektedir.

Lozan’ın 16’ncı maddesinde belirtilen Türkiye’nin belirlenen sınırlar dışındaki adalardaki haklarından vazgeçtiği ettiği ibaresini, toptan feragat olarak yorumlamak hem Lozan Barış Antlaşması’nın içeriğine hem de egemenlik devrine ilişkin Uluslararası Hukuk kurallarına uygun değildir^{xvii}.

Peki, o zaman 16. Maddedeki bu feragat ifadesi niçin yazılmıştır? Bu husus dikkatle incelenmesi gereken bir maddedir ve düğüm burada çözülecektir. I. Dünya Savaşı sonunda yıkılan Osmanlı İmparatorluğu o kadar büyük bir cihan imparatorluğu idi ki, sınırları Tunus’tan, Karadeniz’e; Kızıldeniz’den Basra Körfezine kadar uzanmaktaydı. Bu kadar büyük bir deniz coğrafyasında Kızıldeniz’de, Libya önlerinde, Tunus önlerinde, Basra Körfezinde **isimleri yazılması unutulmuş**, bir toprak parçası, ada, adacık kayalık kalırsa, bunu garanti altına almak amacıyla yazılmıştır^{xviii}. Bu amaç o kadar belirgindir ki maddeyi yazarken sadece adalardan bahsedilmemiş “...**belirlenen sınırlar dışındaki topraklar** ile ...**adalardan**...” şeklinde kaleme alınmıştır.

Diğer bir belge de II. Dünya Harbinde bir kısım Ege adalarını Almanlardan geri alan İngiltere'nin, adalar ellerinde olduğu sürece yayınlamış oldukları 1943 ve 1944 tarihli Ege haritalarında, Kardak ve benzeri ada ve adacıkları Türk egemenliğinde göstermektedir^{xix}.

Diğer önemli bir madde de Osmanlı borçlarının geri ödenmesi konusunu kapsayan **Lozan'ın 46. Maddesidir**. Bu **46. Madde**, "...Osmanlı Borçları, **Türkiye** ile ...bu Antlaşmanın **12 ve 15. Maddelerindeki Adaların** ve .. belirlenen toprakların kendilerine bırakıldığı **devletler** ve...bu Antlaşma uyarınca Osmanlı İmparatorluğu'ndan ayrılarak Asya toprakları üzerinde **yeni kurulan devletler arasında bölüşülecektir**" şeklindedir. Yunanistan ve İtalya bu madde gereğince sadece **12. ve 15. Maddede belirtilen adaların yüzölçümü kadar borca dahil olmuşlar, Ege'de 12 ve 15. Maddelerde isimleri yer almayan tüm adaların borcu Türkiye tarafından ödenmiştir.** Milletler Cemiyeti tarafından yapılan borç paylaşım çizelgesi aşağıdadır. Türkiye, Osmanlı Devleti Borçlarının payına düşen miktarının son taksitini **5 Mayıs 1954'te** yatırmıştır.

Ülkeler	Borç Tutarı
Türkiye	84 597 495
İtalya	243 200
Arnavutluk	1 633 233
Bulgaristan	1 776 354
Yunanistan	11 054 534
Yugoslavya	5 435 597
Suriye- Lübnan	11 108 858
Filistin	3 284 429
Ürdün	733 610
Irak	6 772 142
Necit	129 150
Hicaz	1 499 518
Asir	26 138
Yemen	1 182 104
Maan	128 728
TOPLAM	129 605 090

Bu konuya açıklık getirecek **Uluslararası Mahkeme kararları** vardır. Uluslararası Sürekli Hakem Mahkemesi, Lozan Barış Antlaşmasına kadar Osmanlı egemenliğinde bulunan Kızıldeniz'deki ada, adacık ve kayalıklar üzerinde, Eritre ile Yemen arasındaki egemenlik uyuşmazlığını, 9 Ekim 1998 tarihinde karara bağlamıştır. Sürekli Hakem Mahkemesi, Lozan'ın 16ncı maddesini yorumlayarak; "*Türkiye'nin 1923'e kadar egemenliği altında bulunan Kızıldeniz adaları üzerindeki haklarından feragat ettiği; bu adalar üzerinde münhasır egemen yetki kullanımının şimdilik belirlenmediği ve bu belirsizliğin ileride ilgili taraflarca çözüme bağlanacağını*", hüküm altına almıştır.

İleride benzeri bir Uluslararası Hakem Mahkemesine gidilmesi durumunda adalardaki devlet uygulamaları önem kazanmaktadır. Yunanistan bu nedenle, bahse konu adalarda hayvan beslemekte, fener dikmekte, kuş göç yolları gözetleme kuleleri dikmekte, dini şapeller inşa etmekte ve aleni olarak üst düzey ziyaretler yapmaktadır^{xx}.

Bu uygulamaların ileride egemenlik hakkına gerekçe olarak gündeme getirileceği aşikârdır. Türkiye, Yunanistan'ın bu uygulamalarının benzerini icra etmese de en azından, **protesto** ederek kayıtlara geçirmeli ve **haklılığını uluslararası platformlarda dile** getirmelidir.

Sonuç

Ege Denizi'nde antlaşmalarla Yunanistan'a devredilmeyen ada, adacık ve kayalıklar üzerinde Türkiye'nin iddia ettiği hakları **hukuken doğrudur**.

TÜRKİYE; Ege, Akdeniz, Kızıldeniz ve Basra Körfezinde Egemenliği antlaşmalarla devredilmemiş ada, adacık ve kayalıkların egemenliğinin belirlenmesi için; Lozan Antlaşması Md. 16 da belirtilen uluslararası antlaşma/konferansı 1923 yılından beri BEKLEMEDİR.

Bu adaların egemenlik hakları öncelikle **saptanmalı** ve ondan sonra Ege'de deniz yetki alanlarına ilişkin sorunlar ele alınmalıdır.

KAYNAKÇA

Başeren, Sertaç Hami, **Ege Sorunları**, Dz.Tarih Araştırmalar Vakfı, Ankara, 2006, s.185.

Başeren, Sertaç Hami, "**Kıta Sahaneliği: Doğal Uzantı ve Mesafe İlkesi İlişkileri**", Dış Politika Dergisi, C.VI, 1995.

Başeren, Sertaç Hami, Kurumahmut Ali, **Ege'de Egemenliği Devredilmemiş Adalar**, Ankara Üniversitesi basımevi, Ankara, 2003.

Apatay, Çetinkaya, **Ege'de Olup Bitenler**, Dz.K. İkmal Grup Komutanlığı Basımevi, İstanbul, 2006.

Denk, Erdem, **Egemenliği Tartışmalı Adalar: Karşılaştırmalı Bir Çalışma (Kardak Kayalıkları ve Spratly ve Senkaku/Diaouyu Adaları Örnekleri)**, Ankara 1999.

İnan Yüksel, Başeren, Sertaç Hami, **Status of Kardak Rocks-Kardak Kayalıklarının Statüsü**, Ankara 1997.

Kurumahmut Ali, (yayına hazırlayan) **Ege'de Temel Sorun, Egemenliği Tartışmalı Adalar**, Türk tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1998.

Nikos Kurios, Αίγαίο Ι Makrohronia Diamahi Kai O Roles Tou Amerikanon, (Ege'de uzun Soluklu çatışma ve Amerikalıların Rolü) Libani yayınları, Atina, 2009.

Pazarıcı Hüseyin, "**Ege denizindeki Türk-Yunan Sorunlarının Hukuki Yönü**", *Türk-Yunan Uyuşmazlığı*, derleyen Vaner, S., Ankara 1990, s.118.

Syrigos, Angelos M., **The Status of the Aegean Sea According to International Law**, Sakkoulas/Bruylant,1998.

ⁱ Emekli Amiral, Ankara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Doktora Programı Mezunu, ergunmengi@gmail.com

ⁱⁱ Erhan Afyoncu, Şükrü Kaya'nın Mirasına Sahip Çıksaydık Kardak Krizi Olmazdı,

<https://www.sabah.com.tr/yazarlar/erhan-afyoncu/2017/02/05/sukru-kayanin-mirasina-sahip-ciksaydik-kardak-krizi-olmazdi>, 05 Ocak 2018.

ⁱⁱⁱ Nikos Kouris, Αίγαίο Ι Makrohronia Diamahi Kai O Roles Tou Amerikanon, (Ege'de uzun Soluklu çatışma ve Amerikalıların Rolü). S. 91 Libani yayınları, Atina, 2009. s.91

^{iv} Sertaç H. Başeren, **Ege Sorunları**, Türk Deniz Araştırmaları Vakfı Yayınları, Ankara, 2006, ss.46-47.

^v Londra Antlaşması, 30 Mayıs 1913, I. Balkan Savaşı sonunda Osmanlı Devleti'nin yenilmesiyle imzalanmıştır. Bu antlaşmaya göre; Osmanlı Devleti'nin batı sınırı Midye-Enez hattı olacaktır. Selanik, Güney Makedonya ve Girit, Yunanistan'a verilecektir. Orta ve Kuzey Makedonya, Sırbistan'a bırakılacaktır. Ege Adaları'nın geleceğinin saptanması büyük devletlere bırakılacaktır.

^{vi} Londra Antlaşması, Md.4 Girit Adası Yunanistan'a bırakılacak, Md.5. Ege Denizinde Girit Adası dışında kalan adaların kime ait olacağını tespitini, Büyük Devletler kararına bırakılacak.

^{vii} Lozan Antlaşması, Madde 12 . İmroz ve Bozca Adaları ile Tavşan Adaları dışında, Doğu Akdeniz Adaları ve özellikle Limni, Semendirek, Midilli, Sakız, Sisam ve Nikarya Adaları üzerinde Yunan egemenliğine ilişkin 17/30 Mayıs 1913 günlü Londra Antlaşmasının beşinci ve 1/14 Kasım 1913 günkü Atina Antlaşmasının on beşinci Maddeleri hükümleri uyarınca 13 Şubat 1914 günkü Londra Konferansında alınıp 13 Şubat 1914 günü Yunan Hükümetine bildirilen karar, işbu Antlaşmanın İtalya'nın egemenliği altına konulan ve on beşinci Maddede yazılı olan Adalara ilişkin hükümleri saklı kalmak koşulu ile doğrulanmıştır. Asya kıyısından üç milden az uzaklıkta bulunan Adalar, işbu Antlaşmada tersine hüküm olmadıkça, Türkiye egemenliği altında kalacaktır.

^{viii} Lozan Antlaşması, Md.15, Türkiye aşağıda sayılan Adalar üzerindeki tüm hak ve senetlerinden İtalya yararına vazgeçer: Bugün İtalya'nın işgali altında bulunan Astampalya (Astropalia), Kodoş (Rhodes), Kalki (Calki), Skarpanto, Kazos (Casso), Piskopis (Tilos), Misiros (Misyros), Kalimnos (Kalymnos), Leros, Patmos, Lipsos (Lipso), Sombeki (Simi) ve İstanköy (Kos) Adaları ile bunlara bağlı olan adacıklar ve Meis (Castellorizo) Adası

^{ix} 1947 Paris Barış Antlaşması'nın 14/1. maddesinin İngilizcesi şöyledir. "1. Italy hereby cedes to Greece in full sovereignty the Dodecanese Islands indicated hereafter, namely Stampalia (Astropalia), Rhodes (Rhodos), Calki (Kharki), Scarpanto, Casos (Casso), Piscopis (Tilos), Misiros (Nisyros), Calimnos (Kalymnos), Leros, Patmos, Lipsos (Lipso), Simi (Symi), Cos (Kos) and Castellorizo, a well as the adjacent islets.", 14/2. These islands shall be and shall remain demilitarised.

^x **Madde 9-**İlgili Devletler Komisyonca konulmuş olan nirengi noktalarını, işaretlerini, direk ya da sınır işaretlerini korumağı yükümlenirler; **Madde 10-**Sınır işaretleri birbirinden gözle görülebilecek uzaklıklara yerleştirilecektir. Bunlara numara konulacak, buldukları yerler ve numaraları bir harita üzerinde belirtilecektir; **Madde 11-**Sınırlamaya ilişkin kesin tutanaklar ve ek haritaları ile belgelerin asılları üç örnek olarak düzenlenecektir. Bunlardan ikisi ortak sınıra sahip devletler hükümetlerine verilecek ve üçüncü örneği ise, işbu Antlaşmayı imza eden devletlere onaylanmış birer örneğini sunacak olan, Fransa Cumhuriyeti Hükümetine gönderilecektir.

^{xi} Lozan Antlaşması, Madde 12 . İmroz ve Bozca Adaları ile Tavşan Adaları dışında, Doğu Akdeniz Adaları ve özellikle Limni, Semendirek, Midilli, Sakız, Sisam ve Nikarya Adaları üzerinde Yunan egemenliğine ilişkin 17/30 Mayıs 1913 günlü Londra Antlaşmasının beşinci ve 1/14 Kasım 1913 günkü Atina Antlaşmasının on beşinci Maddeleri hükümleri uyarınca 13 Şubat 1914 günkü Londra Konferansında alınıp 13 Şubat 1914 günü Yunan Hükümetine bildirilen karar, işbu Antlaşmanın İtalya'nın egemenliği altına konulan ve on beşinci Maddede yazılı olan Adalara ilişkin hükümleri saklı kalmak koşulu ile doğrulanmıştır. Asya kıyısından üç milden az uzaklıkta bulunan Adalar, işbu Antlaşmada tersine hüküm olmadıkça, Türkiye egemenliği altında kalacaktır.

^{xii} Ali Kurumahmut, **Ege'de Temel Sorun; Egemenliği Tartışmalı Adalar**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1998, Sertaç H. Başeren, "Ege'de Ada, Adacık ve Kayalıkların Uluslararası Antlaşmalarla Tayin Edilen Hukuki Statüsü" ss. 81-95.

^{xiii} Lozan Antlaşması, Md.15, Türkiye aşağıda sayılan Adalar üzerindeki tüm hak ve senetlerinden İtalya yararına vazgeçer: Bugün İtalya'nın işgali altında bulunan Astampalya (Astropalia), Kodoş (Rhodes), Kalki (Calki), Skarpanto, Kazos (Casso), Piskopis (Tilos), Misiros (Misyros), Kalimnos (Kalymnos), Leros, Patmos, Lipsos (Lipso), Sombeki (Simi) ve İstanköy (Kos) Adaları ile bunlara bağlı olan adacıklar ve Meis (Castellorizo) Adası

^{xiv} Lozan Ant. Md.6.....İşbu Antlaşmada tersine bir hüküm olmadıkça, deniz sınırları kıyından üç milden aşağı uzaklıktaki ada ve adacıkları kapsar.

^{xv} 1947 Paris Barış Antlaşması'nın 14/1. maddesinin İngilizcesi şöyledir. "1. Italy hereby cedes to Greece in full sovereignty the Dodecanese Islands indicated hereafter, **namely** Stampalia (Astropalia), Rhodes (Rhodos), Calki (Kharki), Scarpanto, Casos (Casso), Piscopis (Tilos), Misiros (Nisyros), Calimnos (Kalymnos), Leros, Patmos, Lipsos (Lipso), Simi (Symi), Cos (Kos) and Castellorizo, a well as the adjacent islets.", 14/2. These islands shall be and shall remain demilitarised.

^{xvi} Lozan Ant. Madde 16 — Türkiye işbu Antlaşmada belirlenen sınırları dışındaki tüm topraklar ile bu topraklardan olup gene bu Antlaşma ile üzerinde kendi egemenlik hakkı **tanınmış** bulunanlar dışındaki Adalarda ki bu toprak ve Adaların geleceği ilgililerce saptanmış ya da **saptanacaktır**. Her ne nitelikte olursa olsun, sahip olduğu tüm hak ve senetlerden vazgeçtiğini açıklar. İşbu Maddenin hükümleri komşuluk nedeniyle Türkiye ile ortak sınırı bulunan ülkeler arasında kararlaştırılmış ya da kararlaştırılacak olan özel hükümleri bozamaz. (Article 16: Turkey hereby renounces all rights and title whatsoever over or respecting the territories

---

*situated outside the frontiers laid down in the present Treaty and the islands other than those over which her sovereignty is recognised by the said Treaty, **the future of these territories and islands being settled or to be settled by the parties concerned**)*

^{xvii} Kurumahmut, **a.g.k.** s.94.

^{xviii} Ergun MENGİ, “Ege’deki Türk-Yunan Sorunlarının Uluslararası Hukuk Bakımından İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Kocaeli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, 2008, ss. 59-60.

^{xix} Başeren, **a.g.e.** s.66

^{xx} <http://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/ankara-yine-uyudu-egede-17nci-adamiz-da-isgal-edildi-1177628/>